

Wstęp

Na logopedycznym rynku wydawniczym ukazało się wiele znakomitych publikacji akademickich (niejednokrotnie obcojęzycznych) traktujących o zaburzeniach płynności mowy. Ich dostępność dla polskiego czytelnika jest jednak z różnych powodów ograniczona. Książka *Dialog bez barier – kompleksowa interwencja logopedyczna w jąkanii. Wydanie polskie rozszerzone* powstała przede wszystkim z myślą o polskich odbiorcach. Jest to efekt norwesko-polskiej współpracy podjętej przy projekcie LOGOLab – *Dialog bez barier* (EOG/19/K1/D1/W/0021). Dzięki temu wspólnemu przedsięwzięciu przygotowano również angielskie wydanie tomu (*Dialogue without barriers. Comprehensive management of stuttering*). Wszystkie działania projektowe realizowane były przez trzech partnerów, a mianowicie: Uniwersytet Śląski w Katowicach, Norweski Uniwersytet Arktyczny w Tromsø oraz Fundację Wiedzy i Dialogu Społecznego Agere Aude w ramach programu *Edukacja* finansowanego z funduszy EOG.

Najważniejszym celem projektu było podniesienie standardów opieki logopedycznej w jąkanii w Polsce – dopasowanie ich do zasad praktyki opartej na dowodach z uwzględnieniem założeń edukacji włączającej oraz społecznego modelu niepełnosprawności. Istotną strategią realizacji tego celu stało się upowszechnianie rzetelnej i aktualnej wiedzy o jąkanii oraz kształtowanie właściwych społecznych postaw wobec jąkania. Wspominając o założeniach LOGOLab, należy jeszcze wymienić podniesienie jakości kształcenia akademickiego polskich studentów logopedii i kształcenia zawodowego czynnych logopedów, a także upowszechnianie rzetelnych informacji w środowisku liderów ruchu samopomocy, którzy udzielają pozainstytucjonalnego wsparcia osobom z zaburzeniami płynności mowy. Naturalnym rezultatem projektu było zatem przygotowanie podręcznika dla logopedów, studentów logopedii i innych specjalistów zajmujących się jąkanii. Opracowując koncepcję publikacji mającej całościowo ujmować rozpatrywane problemy, jako jej redaktorki naukowe postanowiłyśmy zaprosić do współpracy międzynarodowe grono specjalistów.

Spróbujmy odpowiedzieć na pytanie, dlaczego ten tom jest tak wyjątkowy. Przede wszystkim uważać go można za kompendium wiedzy teoretycznej i praktycznej na temat skutecznej interwencji w jąkanii. Podręcznik jest ponadto owo-

cem wspólnych wysiłków badaczy i praktyków, a także specjalistów z osobistym doświadczeniem jąkania z różnych zakątków świata. Oprócz autorów i autorek z Norwegii i Polski rozdziały przygotowali przedstawiciele logopedii amerykańskiej, australijskiej, belgijskiej, brytyjskiej, greckiej, kanadyjskiej, libańskiej, maltańskiej i niemieckiej. Twórcy poszczególnych rozdziałów prezentują holistyczne podejście do interwencji logopedycznej w jąkanii, uwzględniając wieloaspektowość zajmującego ich zjawiska i wynikające z tego konsekwencje dla pracy logopedy. Podejmują rozważania dotyczące skutecznej profilaktyki, wielowymiarowej diagnozy, poradnictwa ukierunkowanego na klienta/pacjenta¹ i jego rodzinę oraz opartych na dowodach metod terapii. W tomie szczegółowo zaprezentowano współczesne programy terapeutyczne: *Camperdown*, *KIDS*, *Lexipontix* czy *MIST*. Omówiono temat pracy z grupą, zapobiegania mobbingowi szkolnemu, autoterapii bądź działalności samopomocowej. Nie zabrakło również takich kwestii, jak jąkanie a wielojęzyczność, zmiana społecznych postaw wobec jąkania, praktyka logopedyczna oparta na dowodach, stawanie się terapeutą zaburzeń płynności mowy, jąkanie neurogenne, a nawet wykorzystanie humoru, kreatywności i współczesnych technologii w interwencji logopedycznej.

Dialog bez barier... to książka wyjątkowa w swej wymowie. Niemal w każdym rozdziale autorzy akcentują, że celem interwencji logopedycznej w jąkanii jest coś więcej niż tylko praca nad płynnością mówienia. Podkreślają znaczenie koncentracji na człowieku i jego doświadczeniach, wdrażania modelu interwencji opartej na współpracy środowiskowej. Wyraźnie wybrzmiewa tu idea społecznego modelu niepełnosprawności, który postuluje m.in. znoszenie barier utrudniających komunikację, stwarzanie osobie zmagającej się z zaburzeniem płynności mowy optymalnych warunków komunikowania się zamiast „naprawiania” jej w taki sposób, by za wszelką cenę osiągnęła poziom płynności wypowiedzi upodabniający ją do niejākającej się większości. Publikacja ta pomaga więc dostrzec człowieka z jākaniem, a nie tylko samo jākanie. Pozwala w pełni zrozumieć, że podstawowym zadaniem interwencji logopedycznej w jākaniu jest poprawa jakości komunikowania się, a w dalszej kolejności – jakości życia ludzi doświadczających niepełności w mówieniu. Nie bez powodu raz po raz na kartach tej książki pojawia się słowo *akceptacja*. Termin ów nie jest rozumiany jako stan bierności i wycofania – oznacza on raczej poznanie zarówno własnego potencjału, jak i ograniczeń. To w konsekwencji prowadzi do wdrażania procesu zmiany w zgodzie z samym sobą – na własnych warunkach.

---

¹ Autorzy poszczególnych rozdziałów tego podręcznika w odniesieniu do odbiorców pomocy logopedycznej używają naprzemiennie określeń *klienti* lub *pacjenci*, częściej jednak wybierając tę pierwszą formę. Jest to odbiciem upowszechniającego się w ostatnich latach trendu, zgodnie z którym jākanie traktowane jest jako atypowa forma wypowiedzania się, nie zaś jako zaburzenie czy choroba. Por.: Campbell, P., Constantino, Ch., Simson, S., (red.), (2019). *Stammering Pride and Prejudice. Difference not Defect*. J & R Press.

Jesteśmy przekonane, że czytelnik znajdzie tu materiały inspirujące, skłaniające do refleksji i motywujące do działania. Powszechna dostępność podręcznika w wersji online na stronie projektu (www.logolab.edu.pl) jest bez wątpienia kolejnym jego atutem. Mamy nadzieję, że książka spotka się z życzliwym przyjęciem nauczycieli akademickich, studentów, logopedów, a także innych specjalistów, którzy w swej pracy czy też działalności pomocowej zajmują się jąkaniem. Dziękujemy wszystkim, którzy przyczynili się do jej powstania – autorom, recenzentom, redaktorom, osobom odpowiedzialnym za szatę graficzną publikacji. Szczególne wyrazy wdzięczności kierujemy do Aleksandry Boroń, Małgorzaty Grzonki, Ewy Ficek, Beaty Klyty, Małgorzaty Kądzioły, Marty Margiel, Grety Roland, Katarzyny Sujkowskiej-Sobisz, Jarosława Telengi i Katarzyny Wyrwas. Redaktorki naukowe tomu składają także gorące podziękowania Studentkom logopedii Uniwersytetu Śląskiego za pomoc w pracach redakcyjnych nad tomem.

Życząc naszym czytelnikom przyjemnej lektury, życzymy także nam samym, aby niniejsza praca przyczyniła się do poprawy jakości opieki logopedycznej w Polsce. Żywimy przekonanie, że wymiernym sukcesem upowszechnienia publikacji będzie zmiana percepcji jąkania i osób z jąkaniem. Naszym marzeniem jest to, by terapeutyci czuli się bardziej komfortowo, podejmując interwencję terapeutyczną związaną z tym zaburzeniem. Prawdziwym sukcesem przedsięwzięcia będzie zmiana myślenia o jąkaniu będąca udziałem osób z jąkaniem: choć niepełność jest tym, co te osoby wyróżnia, nie musi ich ograniczać – warto w to uwierzyć.

Katarzyna Węsierska i Hilda Sønsterud

